

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету інформаційних технологій
проф. Тетяна ГОВОРУЩЕНКО

« 30 » серпня 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Інтелектуальний аналіз даних

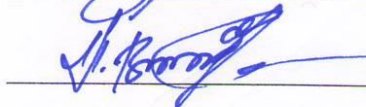
Галузь знань – 12 Інформаційні технології
Спеціальність – 122 Комп’ютерні науки
Рівень вищої освіти – Перший бакалаврський
Освітньо-професійна програма – Комп’ютерні науки
Обсяг дисципліни – 11 кредитів ЄКТС
Шифр дисципліни – ОПП.08
Мова навчання – українська
Статус дисципліни: обов’язкова (цикл професійної підготовки)
Факультет – Інформаційних технологій
Кафедра – Комп’ютерних наук

Курс	Семестр	Загальне навантаження		Кількість годин						Форма семестрового контролю			
		Кредити ЄКТС	Години	Аудиторні заняття				Індивідуальна робота студента	Самостійна робота, у т.ч. ІРС	Курсовий проект	Курсова робота	Залік	Іспит
				Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття						
2	3	5	150	68	34	34		82			+		
2	4	6	180	54	18	36		126	+			+	
Разом		11	330	122	52	70		208	1		1	1	

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми «Комп’ютерні науки» та стандарту вищої освіти зі спеціальності 122 – Комп’ютерні науки першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Програма складена

 док. філ. Павло РАДЮК

 асист. каф. КН Леонід ВОЗНІЮК

Схвалена на засіданні кафедри комп’ютерних наук

Протокол від 30 серпня 2024 р. № 1. Зав. кафедри проф. Олександр БАРМАК

Робоча програма розглянута та схвалена вченою радою факультету інформаційних технологій

Голова вченої ради факультету проф. Тетяна ГОВОРУЩЕНКО

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ АНАЛІЗ ДАНИХ

Тип (статус) дисципліни	Обов'язкова професійної підготовки
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Мова викладання	Українська
Семестр	3, 4
Кількість призначених кредитів ЄКТС	11
Форми здобуття освіти, для яких викладається дисципліна	Очна денна

Результати навчання. Студент, який успішно завершив вивчення дисципліни, повинен: *освоїти* технологію інтелектуального аналізу даних засобами Python; *вміти проводити* інтелектуальний аналіз даних за допомогою алгоритмів Data Mining засобами Python; *вміло використовувати* понятійний апарат; *уміти виконувати* основні операції над даними, задачі інтелектуального аналізу даних; *визначати* основні властивості предметної області та відповідні методики для розв'язання задач; *характеризувати* оптимальні моделі та фундаментальні принципи дослідження заданої предметної області; *підбирати* алгоритми та програмне забезпечення з метою розв'язання класу задач; *проектувати* за різними методиками типові завдання та способи їхнього розв'язання за класом і призначенням; *виконувати* масштабування та проектування задач, перенесення та узагальнення систем.

Зміст навчальної дисципліни. Первинний аналіз даних з Pandas. Візуальний аналіз даних з Python. Задачі класифікації та регресії. Лінійні моделі класифікації та регресії. Композиції (ансамблі) алгоритмів. Побудова та відбір ознак. Методи машинного навчання без учителя. Онлайн-навчання. Аналіз часових рядів з Python.

Пререквізити – Вища математика, Дискретна математика, Дослідження операцій та основи теорії прийняття рішень, Теорія ймовірності та математична статистика, Об'єктно-орієнтоване проектування.

Кореквізити – Моделювання систем та системний аналіз, Теорія алгоритмів.

Запланована навчальна діяльність: лекції – 52 год., лабораторні заняття – 70 год., самостійна робота – 208 год., разом – 330 год.

Форми (методи) навчання: лекції (з використанням методів візуалізації); лабораторні заняття (з використанням майстер-класів), самостійна робота (індивідуальна робота, курсове проектування).

Форми оцінювання результатів навчання: захист лабораторних робіт; підсумковий контрольний захід, захист курсового проєкту.

Вид семестрового контролю: залік – 3 семестр, іспит та курсовий проєкт – 4 семестр.

Навчальні ресурси:

1. Мокін В.Б. Наука про дані: машинне навчання та інтелектуальний аналіз даних [Електронний навчальний посібник] / В.Б. Мокін, М.В. Дратований. Вінниця : ВНТУ, 2024. 263 с. URL: <https://t.ly/VYK9h>

2. Болюбаш Н.М. Інтелектуальний аналіз даних : навч. посіб. / Н. М. Болюбаш. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2023. 320 с. URL: <https://t.ly/Dht4x>

3. Талах М.В. Інтелектуальний аналіз даних. Частина 1 / М.В. Талах, В.В. Дворжак – Чернівці: Технодрук, 2022. 367 с. URL: <https://t.ly/B2GLZ>

4. Інтелектуальний аналіз даних : методичні рекомендації до курсового проектування для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 122 «Комп'ютерні науки» / П. М. Радюк, О. В. Бармак, Е. А. Манзюк, О. А. Пасічник. Хмельницький : ХНУ, 2024. 26 с.

5. Модульне середовище. Режим доступу : <https://msn.khnu.km.ua/>

6. Електронна бібліотека університету. Режим доступу : http://lib.khmnu.edu.ua/asp/php_f/plage_lib.php

7. Репозитарій ХНУ. Режим доступу : <https://library.khmnu.edu.ua/#>

Викладачі: доктор філософії, старший викладач кафедри комп'ютерних наук Павло РАДЮК; асистент кафедри комп'ютерних наук Леонід ВОЗНЮК.

Пояснювальна записка

Дисципліна «Інтелектуальний аналіз даних» є обов'язковою дисципліною професійної підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 122 «Комп'ютерні науки».

Курс призначений для підготовки бакалаврів з галузі знань 12 Інформаційні технології за спеціальністю 122 Комп'ютерні науки. На основі загальних понять теорії ймовірностей та математичної статистики, а також методів та системи штучного інтелекту дисципліна розглядає методи та підходи до отримання та аналізу нової ціннісної інформації з даних.

Пререквізити – Вища математика, Дискретна математика, Дослідження операцій та основи теорії прийняття рішень, Теорія ймовірності та математична статистика, Об'єктно-орієнтоване проектування.

Кореквізити – Моделювання систем та системний аналіз, Теорія алгоритмів.

Відповідно до Стандарту вищої освіти із зазначеної спеціальності та освітньої програми дисципліна має забезпечити:

– **компетентності:**

ЗК02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК07. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК08. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК11. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК12. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ФК 01. Здатність до математичного формулювання та досліджування неперервних та дискретних математичних моделей, обґрунтування вибору методів і підходів для розв'язування теоретичних і прикладних задач у галузі комп'ютерних наук, аналізу та інтерпретування.

ФК 02. Здатність до виявлення статистичних закономірностей недетермінованих явищ, застосування методів обчислювального інтелекту, зокрема статистичної, нейромережевої та нечіткої обробки даних, методів машинного навчання та генетичного програмування тощо.

ФК 11. Здатність до інтелектуального аналізу даних на основі методів обчислювального інтелекту включно з великими та погано структурованими даними, їхньої оперативної обробки та візуалізації результатів аналізу в процесі розв'язування прикладних задач.

ФК 17. Здатність розробляти інтелектуальні інформаційні системи з використанням методів та засобів глибокого навчання для розв'язання задач комп'ютерного зору та обробки природної мови.

– **програмні результати навчання:**

ПРН 01. Застосовувати знання основних форм і законів абстрактно-логічного мислення, основ методології наукового пізнання, форм і методів вилучення, аналізу, обробки та синтезу інформації в предметній області комп'ютерних наук.

ПРН 02. Використовувати сучасний математичний апарат неперервного та дискретного аналізу, лінійної алгебри, аналітичної геометрії, в професійній діяльності для розв'язання задач теоретичного та прикладного характеру в процесі проектування та реалізації об'єктів інформатизації.

ПРН 03. Використовувати знання закономірностей випадкових явищ, їх властивостей та операцій над ними, моделей випадкових процесів та сучасних програмних середовищ для розв'язування задач статистичної обробки даних і побудови прогнозних моделей.

ПРН 04. Використовувати методи обчислювального інтелекту, машинного навчання, нейромережевої та нечіткої обробки даних, генетичного та еволюційного програмування для розв'язання задач розпізнавання, прогнозування, класифікації, ідентифікації об'єктів керування тощо.

ПРН 08. Використовувати методологію системного аналізу об'єктів, процесів і систем для задач аналізу, прогнозування, управління та проектування динамічних процесів в макроекономічних, технічних, технологічних і фінансових об'єктах.

ПРН 12. Застосовувати методи та алгоритми обчислювального інтелекту та інтелектуального аналізу даних в задачах класифікації, прогнозування, кластерного аналізу,

пошуку асоціативних правил з використанням програмних інструментів підтримки багатовимірного аналізу даних на основі технологій DataMining, TextMining, WebMining

ПРН 19. Розробляти програмне забезпечення інтелектуальних інформаційних систем з використанням методів та засобів глибокого навчання для розв'язання задач комп'ютерного зору та обробки природної мови.

Мета дисципліни – формування в здобувачів фундаментальних знань про принципи роботи з даними; оволодіння студентами математичними та комп'ютерними інструментами для отримання ціннісної інформації зі статистичних даних.

Предмет дисципліни. Дані, основи інтелектуального аналізу даних, методи та алгоритми інтелектуального аналізу даних, методи пониження розмірності, методи класифікації та прогнозування, методи кластеризації, методи пошуку шаблонів даних, мова програмування Python, програмні інструменти мови програмування Python для інтелектуального аналізу даних.

Завдання дисципліни. Надання студентам знань та практичних навичок розв'язування задач, пов'язаних з інтелектуальним обробленням статистичних даних.

Структура залікових кредитів дисципліни

Назва теми	Кількість годин, відведених на:		
	лекції	лаб. заняття	СРС
<i>Третій семестр</i>			
Тема 1. Первинний аналіз даних з Pandas.	4	4	8
Тема 2. Візуальний аналіз даних з Python.	4	4	8
Тема 3. Задачі класифікації та регресії.	4	4	8
Тема 4. Лінійні моделі класифікації та регресії.	4	4	12
Тема 5. Композиції (ансамблі) алгоритмів.	4	4	8
Тема 6. Побудова та відбір ознак.	4	4	8
Тема 7. Методи машинного навчання без учителя.	4	4	8
Тема 8. Онлайн-навчання.	4	4	12
Тема 9. Аналіз часових рядів з Python.	2	2	10
Разом за семестр:	34	34	82
<i>Четвертий семестр</i>			
Тема 10. Байєсові методи та ймовірнісні моделі в інтелектуальному аналізі даних.	2	4	14
Тема 11. Оброблення та аналіз дисбалансованих даних.	2	4	14
Тема 12. Напівконтрольоване навчання (Semi-Supervised Learning).	2	4	14
Тема 13. Активне навчання та адаптивний збір даних.	2	4	14
Тема 14. Оптимізація гіперпараметрів та автоматизоване машинне навчання (AutoML).	2	4	14
Тема 15. Інтелектуальний аналіз даних у системах підтримки прийняття рішень.	2	4	14
Тема 16. Виявлення аномалій та шахрайства у даних.	2	4	14
Тема 17. Системи рекомендацій та колаборативна фільтрація.	2	4	14
Тема 18. Оброблення великих даних та розподілені обчислення.	2	4	14
Разом за семестр:	18	36	126
Разом:	52	70	208

Програма навчальної дисципліни Зміст лекційного курсу*

Номер лекції	Перелік тем лекцій, їх анотації	Кількість годин
	<i>Третій семестр</i>	

1	Первинний аналіз даних з Pandas. Розгляд проблеми опрацювання даних. Демонстрація основних методів Pandas. Читання з файлу і первинний аналіз. Індування та вилучення даних. Літ.: [1], розділи 1, 4 та 6.	2
2	Об'єкти та класи в Python. Використання спеціалізованих функцій. Групування даних. Зведені таблиці. Перетворення датафреймів. Розв'язування задачі прогнозування відтоку клієнтів. Літ.: [1], розділи 4; [2], розділ 1.	2
3	Візуальний аналіз даних з Python. Розгляд проблеми інтерпретування аналізу даних. Візуалізація даних. Основні бібліотеки Python для візуального аналізу даних. Matplotlib. Seaborn. Plotly. Літ.: [1], розділ 5.	2
4	Візуальна аналітика для задач інтелектуального аналізу даних. Гістограми. Теплові мапи. Коробковий графік. Метод t-SNE. Літ.: [1], розділ 5.	2
5	Метод дерева рішень для задач класифікації та регресії. Розгляд проблеми отримання ціннісної інформації. Ентропія. Алгоритм побудови дерева рішень. Критерії якості розбиття для задачі класифікації. Дерево рішень з кількісними ознаками. випадки для дерев рішень. Бібліотека sklearn. Літ.: [1], розділ 9; [2], розділ 3; [8], розділ 1.3.	2
6	Метод найближчих сусідів для задач класифікації та регресії. Вибір параметрів моделі найближчих сусідів. Крос-валідація. Переваги та недоліки методу найближчих сусідів. Складні випадки для найближчих сусідів. Літ.: [2], розділ 3; [6], розділ 1.4.	2
7	Лінійні моделі регресії. Розгляд задачі передбачення. Метод найменших квадратів. Метод максимальної правдоподібності. Розкладання помилки на зміщення і розкид. Регуляризація лінійної регресії. L2-регуляризація логістичної функції втрат. Літ.: [1], розділи 6 та 8; [2], розділ 2; [8], розділи 1 та 2.	2
8	Лінійні моделі класифікації. Формальна модель класифікації. Логістична регресія, як лінійний класифікатор. Логістична регресія з поліноміальними ознаками. Задача класифікації відгуків IMDb до фільмів. Криві валідації й навчання. Літ.: [1], розділи 6 та 8; [2], розділ 3.	2
9	Ансамблі алгоритмів: беггінг. Розгляд проблеми низького узагальнення моделі оброблення даних. Формалізація ансамблів. Бутстреп. Беггінг. Помилка out-of-bag. Перетворення ознак в багатовимірний простір. Зміщення. Літ.: [2], розділ 7.	2
10	Ансамблі алгоритмів: випадковий ліс. Алгоритм випадкового лісу. Порівняння випадкового лісу з деревом рішень і беггінгом. Параметри випадкового лісу. Варіація й декореляційний ефект. Важливість ознак на прикладі випадкового лісу. Літ.: [2], розділ 7.	2
11	Побудова та відбір ознак. Типи даних. Виявлення ознак. Перетворення ознак. Нормалізація та зміна розподілу. Заповнення пропусків. Статистичні підходи до відбору ознак. Літ.: [2], розділ 3, [8], розділ 2.	2
12	Основні метрики якості класифікації. Матриця невідповідностей. Характеристики бінарного класифікатора. ROC-крива. Площа під кривою AUC. Дисбаланс класів. Приклади застосувань метрик класифікації. Багатокласова класифікація.	2

	Літ.: [2], розділ 3, [8], розділ 2.	
13	Методи пониження розмірності. Розгляд проблеми великої розмірності даних. Метод головних компонент. Приклад використання методу пониження розмірності. Метод t-SNE. Сингулярне розкладання матриці, SVD. Літ.: [3], розділ 4.	2
14	Методи кластерного аналізу. Розгляд проблеми оброблення неструктурованих даних. Метод k -середніх. Метод поширення спорідненості. Метод ієрархічної кластеризації. Вибір кількості кластерів. Метод ліктя. Метрики якості кластеризації. Літ.: [3], розділ 4.	2
15	Онлайн-підхід до навчання. Робота з категоріальними ознаками. Label Encoding. One-Hot Encoding. Hashing trick. Бібліотека Vowpal Wabbit. Літ.: [3], розділ 2.	2
16	Стохастичний градієнтний спуск. Бінарна класифікація. Багатокласова класифікація методом опорних векторів. Задача класифікації рецензій до фільмів IMDb. Задача класифікації питань на StackOverflow. Літ.: [3], розділ 3.	2
17	Аналіз часових рядів з Python. Розгляд задачі передбачення з трендом. Авторегресійні моделі. Експоненційне згладжування. Подвійне експоненційне згладжування. Модель Хольта-Вінтерса. Крос-валідація на часових рядах. Вилучення ознак на часових рядах. Літ.: [3], розділ 4.	2
Разом за семестр:		34
<i>Четвертий семестр</i>		
18	Байєсові методи та ймовірнісні моделі в інтелектуальному аналізі даних. Вступ до байєсової статистики. Теорема Байєса та її застосування в машинному навчанні. Наївний байєсовий класифікатор. Ймовірнісні графові моделі. Приклади використання байєсових методів у задачах класифікації та регресії. Літ.: [1], розділи 10 та 11; [2], розділ 5.	2
19	Оброблення та аналіз дисбалансованих даних. Проблематика дисбалансованих класів у наборах даних. Методи вирівнювання даних: oversampling, undersampling, SMOTE. Оцінка ефективності моделей на дисбалансованих даних. Приклади з реальних застосувань. Літ.: [1], розділ 12; [3], розділ 7.	2
20	Напівконтрольоване навчання (Semi-Supervised Learning). Поняття напівконтрольованого навчання. Методи: самонавчання, ко-навчання, графові підходи. Застосування в задачах з частково розміченими даними. Літ.: [1], розділ 14; [2], розділ 8.	2
21	Активне навчання та адаптивний збір даних. Концепція активного навчання. Стратегії вибору зразків: uncertainty sampling, query by committee, expected model change. Впровадження активного навчання в процес розроблення моделей. Літ.: [1], розділ 15; [5], розділ 6.	2
22	Оптимізація гіперпараметрів та автоматизоване машинне навчання (AutoML). Роль гіперпараметрів у моделях машинного навчання. Методи оптимізації: Grid Search, Random Search, Bayesian Optimization. Огляд інструментів AutoML та їхнє застосування. Літ.: [1], розділ 16; [6], розділ 9.	2
23	Інтелектуальний аналіз даних у системах підтримки прийняття рішень. Інтеграція моделей машинного навчання в системи підтримки прийняття рішень. Приклади застосування в різних галузях: медицина, фінанси, промисловість. Етичні та правові аспекти.	2

	Літ.: [1], розділ 17; [7], розділ 4.	
24	Виявлення аномалій та шахрайства у даних. Поняття аномалії та її види. Методи виявлення аномалій: статистичні, відстаневі, кластеризація, методи на основі машинного навчання. Застосування у кібербезпеці та фінансовому моніторингу. Літ.: [1], розділ 13; [2], розділ 9.	2
25	Системи рекомендацій та колаборативна фільтрація. Типи систем рекомендацій: на основі контенту, колаборативна фільтрація, гібридні. Алгоритми колаборативної фільтрації: User-Based, Item-Based, Matrix Factorization. Оцінка якості рекомендацій. Літ.: [1], розділ 11; [3], розділ 8.	2
26	Оброблення великих даних та розподілені обчислення. Особливості роботи з великими даними. Технології розподілених обчислень: Hadoop, Spark. Використання машинного навчання на великих даних з розподіленими системами. Літ.: [1], розділ 18; [8], розділ 5.	2*
Разом за семестр:		18*
Разом:		52*

Примітка. * Лекції у 4 семестрі плануються по 2 год. Якщо у навчальному плані в непарних семестрах запланована 1 год. аудиторних занять на тиждень, то залежно від розкладу занять фактична кількість годин становитиме 18 – по чисельнику, 16 – по знаменнику.

Зміст лабораторних занять
Перелік лабораторних занять для студентів денної форми навчання

№ з/п	Тема лабораторного заняття	Кількість годин
<i>Третій семестр</i>		
1	Налаштування робочого середовища Python та Pandas. Літ.: [1], розділи 1, 4 та 6.	2
2	Аналіз даних за доходом населення UCI Adult. Літ.: [1], розділи 4; [2], розділ 1.	2
3	Налаштування бібліотек візуалізації даних середовища Python. Літ.: [1], розділ 5; [11], розділи 3 та 4.	2
4	Візуальний аналіз даних публікацій соціальних мереж. Літ.: [1], розділ 5; [11], розділи 3 та 4.	2
5	Функції для розрахунку ентропії та приросту інформації. Літ.: [1], розділ 9; [2], розділ 3; [6], розділ 1.3.	2
6	Дерево рішень та метод найближчих сусідів на наборі даних UCI Adult. Літ.: [2], розділ 3; [2]; розділ 1.4.	2
7	Побудова моделі класифікації на основі лінійної регресії. Літ.: [1], розділи 6 та 8; [2], розділ 2; [6], розділ 1.2.	2
8	Прогнозування популярності статей на TechMedia за допомогою лінійних регресій. Літ.: [1], розділи 6 та 8; [2], розділ 3.	2
9	Беггінг логістичних регресій для задачі кредитного скорингу. Літ.: [2], розділ 7; [11], розділ 5.	2
10	Випадковий ліс для задачі кредитного скорингу. Літ.: [2], розділ 7; [11], розділ 6.	2
11	Лінійна регресія для задачі визначення якості вина. Літ.: [2], розділ 2; [10], розділ 8.	2
12	Lasso-регресія та випадковий ліс для задачі визначення якості вина. Літ.: [2], розділ 2; [10], розділ 9.	2
13	Розв'язування задачі пониження розмірності. Літ.: [3], розділ 4; [11], розділ 7.	2

14	Розв'язування задачі визначення видів активності людини. Літ.: [3], розділ 4; [11], розділ 7.	2
15	Реалізація алгоритмів онлайн-навчання. Літ.: [3], розділ 2; [10], розділ 6.	2
16	Прогнозування затримок вильотів з допомогою градієнтного бустингу. Літ.: [3], розділ 3; [10], розділ 9.	2
17	Аналіз часових рядів з допомогою Python. Літ.: [3], розділ 4; [10], розділ 9.	2
Разом за семестр:		34
<i>Четвертий семестр</i>		
18	Реалізація наївного байєсового класифікатора для задачі спам-фільтрації. Підготовки текстових даних. Навчання та оцінювання моделі. Аналіз результатів та візуалізація. Літ.: [1], розділи 10 та 11; [2], розділ 5.	4
19	Оброблення дисбалансованих даних на прикладі набору "Виявлення шахрайства з кредитними картками". Застосування методів oversampling (SMOTE) та undersampling. Порівняння ефективності моделей. Візуалізація метрик якості. Літ.: [1], розділ 12; [14], розділ 1.	4
20	Використання напівконтрольованого навчання на частково розмічених даних. Реалізація методів самонавчання та ко-навчання. Аналіз впливу нерозмічених даних на якість моделі. Літ.: [1], розділ 14; [14], розділ 2.	4
21	Реалізація активного навчання для ефективної розмітки даних. Створення стратегії вибору зразків для розмітки. Оцінка ефективності активного навчання порівняно з випадковою вибіркою. Літ.: [1], розділ 15; [14], розділ 3.	4
22	Оптимізація гіперпараметрів моделей з використанням Grid Search та Random Search. Застосування бібліотек Scikit-Learn та Hyperopt. Порівняння продуктивності моделей з різними гіперпараметрами. Літ.: [1], розділ 16; [14], розділ 3.	4
23	Розроблення системи підтримки прийняття рішень для прогнозування попиту на продукцію. Інтеграція моделі машинного навчання у програмний продукт. Тестування та валідація системи. Літ.: [1], розділ 17; [7], розділ 4.	4
24	Виявлення аномалій у мережевому трафіку з використанням алгоритмів Isolation Forest та Local Outlier Factor. Аналіз та інтерпретація результатів. Розроблення звіту про виявлені аномалії. Літ.: [1], розділ 13; [2], розділ 9.	4
25	Створення системи рекомендацій для стрімінгового сервісу з використанням колаборативної фільтрації. Реалізація алгоритмів User-Based та Item-Based. Оцінка якості рекомендацій та покращення моделі. Літ.: [1], розділ 11; [14], розділ 10.	4
26	Оброблення та аналіз великих даних з використанням Apache Spark. Застосування MLlib для реалізації алгоритмів машинного навчання на великих наборах даних. Оптимізація продуктивності обчислень. Літ.: [1], розділ 18; [14], розділ 11.	4
Разом за семестр:		36
Разом:		70

Зарахування результатів неформальної освіти

Окремі результати вивчення курсу можуть бути зараховані у випадку отримання студентом результатів навчання у неформальній освіті, що підтверджені відповідним документом (сертифікат, свідоцтво, освітня програма тощо):

– Як результат виконання ЛР №1–5 зараховується онлайн курс:

<https://pythoninstitute.org/python-essentials-1>

– Як результат виконання ЛР №6–10 зараховується онлайн курс:

<https://www.kaggle.com/learn/data-visualization>

– Як результат виконання ЛР №11–15 зараховується онлайн курс:

https://prometheus.org.ua/course/course-v1:IRF+ML101+2016_T3

– Як результат виконання ЛР №16–20 зараховується онлайн курс:

<https://www.coursera.org/learn/machine-learning#modules>

– Як результат виконання ЛР №21–26 зараховується онлайн курс:

<https://bit.ly/3LVYzR5>

Зміст самостійної (у т.ч. індивідуальної) роботи

Самостійна робота студентів денної форми навчання полягає у систематичному опрацюванні програмного матеріалу з відповідних джерел інформації, підготовці до виконання і захисту лабораторних робіт, виконанні курсового проєкту, тощо.

Самостійна робота студентів денної форми навчання полягає у систематичному опрацюванні програмного матеріалу, підготовці до виконання і захисту лабораторних робіт, виконанні курсового проєкту, тощо. Керівництво самостійною роботою та контроль за виконанням індивідуального завдання здійснює викладач, відповідно до розкладу консультацій у позаурочний час.

Самостійна робота дисципліни «Інтелектуальний аналіз даних» також передбачає виконання Індивідуальної самостійної роботи (ІСР) – покрокового створення проєкту в вигляді розробленого програмного забезпечення та звіту, відповідно до дев'яти індивідуальних завдань, що має на меті закріплення та розвиток вмінь і навичок, набутих під час виконання циклу лабораторних робіт. Оцінка, яка виставляється за виконання ІСР, виводиться як середня з оцінювання таких елементів (опис критеріїв наведено вище):

- якість та рівень розв'язання задач роботи;
- якість наповнення й оформлення звіту.

Курсове проєктування

Індивідуальна робота студентів у четвертому семестрі відповідно до навчального плану передбачає виконання курсового проєкту.

Метою курсового проєктування з дисципліни є закріплення, поглиблення та узагальнення здобувачами одержаних під час навчання теоретичних знань і формування практичних навичок із розроблення моделей та використання методів інтелектуального аналізу даних для комплексного вирішення конкретних спеціалізованих завдань та практичних проблем як у процесі навчання, так і в професійній діяльності в галузі комп'ютерних наук.

Завдання курсового проєктування полягає в удосконаленні вмінь з узагальнення теоретичного матеріалу, оброблення та інтерпретації зібраних даних, самостійного формулювання висновків, обґрунтування власної точки зору з проблем, що досліджуються.

В індивідуальному завданні на курсове проєктування конкретизуються задачі інтелектуального аналізу даних та методи машинного навчання, які використовуються для розв'язання цих задач.

Завдання видається студенту на останньому тижні третього семестру, а виконання та захист курсового – у четвертому семестрі, відповідно до графіка. Курсовий проєкт студенти виконують згідно із методичними рекомендаціями до курсового проєктування.

У процесі роботи над курсовим проєктом студент має проявити творчу ініціативу, креативне мислення та самостійність щодо обґрунтування та вибору методів машинного навчання та підходів до створення моделей інтелектуального аналізу даних, з огляду на знання та практичні навички дисциплін загальної та професійної підготовки.

Приблизний обсяг розрахунково-пояснювальної записки (з додатками) до 34–40 сторінок машинописного тексту. Обсяг самостійної роботи студента – 60 год. Консультації з курсового проєкту здійснює керівник проєкту – викладач кафедри відповідно до графіку, затвердженого деканом факультету. Захист курсового проєкту здійснюється після його перевірки керівником перед комісією, яка складається з 2–3 викладачів кафедри. До складу комісії обов'язково входить керівник проєкту.

Орієнтовна тематика курсових проєктів

1. Інтелектуальна інформаційна система для аналізу країн світу щодо рівня економічного розвитку.
2. Інтелектуальна інформаційна система для аналізу країн світу за рівнем життя.
3. Інтелектуальна інформаційна система для оцінювання вартості нерухомості.
4. Інтелектуальна інформаційна система для аналізу країн світу за рівнем впровадження електронного врядування.
5. Інтелектуальна інформаційна система для кредитоспроможності клієнтів банку.
6. Інтелектуальна інформаційна система для діагностування діабету.
7. Інтелектуальна інформаційна система для прогнозування авіаперевезень в країні.
8. Інтелектуальна інформаційна система для класифікації країн світу за рівнем інформатизації.
9. Інтелектуальна інформаційна система для класифікації комерційних банків.
10. Інтелектуальна інформаційна система для дослідження побічних ефектів ліків.

Оцінювання курсового проєкту здійснюється за інституційною чотирибальною шкалою «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно» і шкалою ЄКТС.

Критерії оцінювання якості виконання щодо змісту пояснювальної записки:

- актуальність і практична значущість роботи;
- відповідність виконаної роботи завданню;
- обґрунтованість вибору методів розв'язання поставленої задачі;
- рівень технічних рішень та їх обґрунтування;
- застосування сучасних технологій;

Критерії оцінювання виконання щодо оформлення пояснювальної записки:

- відповідність оформлення вимогам нормоконтролю, структури та завдання курсового проєкту;
- загальна та професійна грамотність, лаконізм і логічна послідовність викладення матеріалу.

Критерії оцінювання якості захисту курсового проєкту:

- якість і повнота доповіді в процесі захисту курсового проєкту: відповідність доповіді меті роботи; володіння матеріалом, послідовність, логіка, грамотність викладу матеріалу; уміння аргументовано обґрунтувати технічні рішення, робити висновки тощо;
- правильність і повнота відповідей на питання: уміння сформулювати аргументовану відповідь на питання, відповідати на нестандартні (проблемні) питання, обґрунтувати власну позицію в проблемних ситуаціях.

Структурування курсового проєкту за видами робіт і ваговими коефіцієнтами

Оцінка за якість виконання		Оцінка за якість захисту	
Пояснювальна записка (зміст)	Графічна частина (оформлення)	Презентація	Відповіді на запитання
ВК:	0,3	0,3	0,3

Оцінку «**відмінно**» за курсове проєктування здобувач отримує, якщо він виконав завдання в повному обсязі, з дотриманням усіх вимог, а під час захисту показав: грамотний, логічний виклад доповіді, правильні та повні відповіді на питання (зокрема нестандартні); глибоке й повне опанування змісту навчального матеріалу; уміння пов'язувати теорію з практикою, обґрунтовувати свої судження, робити висновки; володіння різносторонніми вміннями, прийомами та компетенціями. Пояснювальна записка відповідає вимогам до її змісту та оформлення і повно розкриває функціонал та інтерфейс розробленої інтелектуальної інформаційної системи.

Оцінка «**добре**» за курсове проєктування виставляється здобувачу в разі, коли він виконав проєкт у повному обсязі, з дотриманням вимог, а під час захисту демонструє чітке знання матеріалу, грамотно й по суті викладає його, не допускає суттєвих неточностей у відповідях на

питання, правильно застосовує теоретичні положення під час розв'язання практичних завдань, володіє необхідними навичками й прийомами їх виконання. Пояснювальна записка достатньо відповідає вимогам і розкриває суть проведеної роботи.

Оцінку «*задовільно*» за курсове проектування заслуговує здобувач, який виконав завдання, але припустився неточностей у процесі виконання; під час захисту продемонстрував знання основного матеріалу в обсязі, необхідному для професійної діяльності; засвоїв і набув практичних навичок у галузі, переважно справляється з виконанням практичних завдань, але допускає порушення логічної послідовності у викладі матеріалу, помилки у відповідях на питання, відчуває труднощі, відповідаючи на видозмінені питання. Пояснювальна записка переважно відповідає вимогам і розкриває основний зміст проведеної роботи.

Оцінка «*незадовільно*» за курсове проектування виставляється, коли здобувач неякісно виконав завдання, а під час захисту показав безсистемні знання, не вміє виділяти головне і другорядне, припускається помилок у визначенні понять, перекручує їх зміст, хаотично й невпевнено викладає матеріал, не може застосовувати знання під час розв'язання практичних завдань. Пояснювальна записка не відповідає вимогам, недостатньо розкриває суть проведеної роботи.

На оцінку за курсове проектування позитивно впливає також наявність додаткових результатів, зокрема апробація й втілення одержаних результатів у вигляді довідок/актів про впровадження, статей/тез у наукових журналах, збірниках наукових праць, матеріалах та тезах конференцій, сертифікатів участі в наукових конкурсах і конференціях, патентів і авторських свідоцтв. Зазначені додаткові результати, отримані здобувачем, розглядаються як такі, що здатні компенсувати деякі незначні недоліки з наведених компонентів оцінювання. Водночас характер напрацювань здобувача має корелюватись із тематикою курсового проектування.

Зміст самостійної роботи студентів *денної* форми навчання

Номер тижня	Вид самостійної роботи	Кількість годин
<i>Третій семестр</i>		
1–2	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т1, підготовка до захисту лабораторних робіт №1–2. Знайдіть реальний набір даних, виконайте його первинний аналіз з використанням Pandas: очистіть його від пропусків, проаналізуйте основні статистики і створіть індекси для ефективного доступу. Поясніть обраний підхід до обробки даних.	8
3–4	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т2, підготовка до захисту лабораторних робіт №3–4. Створіть клас для обробки даних, який включає функції для групування та створення зведених таблиць; на основі даних про відтік клієнтів проведіть дослідження трендів. Запропонуйте рекомендації для прогнозування відтоку.	8
5–6	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т3, підготовка до захисту лабораторних робіт №5–6. Застосуйте Matplotlib, Seaborn, та Plotly для візуального аналізу вибраного набору даних, створивши різні типи графіків. Проаналізуйте основні залежності та аномалії в даних, поясніть результати.	8
7–8	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т4, підготовка до захисту лабораторних робіт №7–8. Побудуйте гістограми, теплові мапи та коробкові графіки для інтелектуального аналізу, досліджуючи кореляції між ознаками. Використайте метод t-SNE для візуалізації та інтерпретації багатовимірних даних.	12
9–10	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т5, підготовка до захисту лабораторних робіт №9–10. Створіть та налаштуйте модель дерева рішень для вирішення задачі класифікації з власного набору даних, проаналізуйте критерії якості розбиття та побудуйте графік ентропії. Оцініть переваги та обмеження використання дерева рішень.	8
11–12	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т6, підготовка до захисту лабораторних робіт №11–12. Проведіть класифікацію даних з	8

	використанням методу найближчих сусідів, протестуйте різні параметри та крос-валідацію для оптимізації моделі. Вивчіть складні випадки та оцініть обмеження моделі.	
13–14	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т7, підготовка до захисту лабораторних робіт №13–14. Побудуйте модель лінійної регресії для передбачення даних, застосовуючи методи регуляризації та оцінюючи точність. Проведіть аналіз зміщення і розкиду для отримання надійної моделі.	8
15–16	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т8, підготовка до захисту лабораторних робіт №15–16. Створіть логістичну регресію для класифікації відгуків з IMDb, використайте поліноміальні ознаки та побудуйте криві навчання для визначення узагальненості моделі.	12
17	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т9, підготовка до захисту лабораторної роботи №17. Реалізуйте беггінг для моделі класифікації, оцініть ефективність методу бутстрепінгу і побудуйте графік out-of-bag помилки для зменшення розкиду моделі. Підготовка до підсумкової контрольної роботи.	10
Разом за семестр:		82
Четвертий семестр		
1–2	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т10, підготовка до захисту лабораторної роботи №18. Вибір теми курсового проекту (далі – КП).	14
3–4	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т11, підготовка до захисту лабораторної роботи №19. Складання плану КП.	14
5–6	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т12, підготовка до захисту лабораторної роботи №20. Виконання КП.	14
7–8	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т13, підготовка до захисту лабораторної роботи №21. Виконання КП.	14
9–10	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т14, підготовка до захисту лабораторної роботи №22. Виконання КП.	14
11–12	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т15, підготовка до захисту лабораторної роботи №23. Виконання КП.	14
13–14	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т16, підготовка до захисту лабораторної роботи №24. Виконання КП.	14
15–16	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т17, підготовка до захисту лабораторної роботи №25. Оформлення КП та підготовка до захисту.	14
17–18	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т18, підготовка до захисту лабораторної роботи №26. Підготовка до підсумкового контрольного заходу.	14
Разом за семестр:		126
Разом:		208

Технології та методи навчання

Процес навчання з дисципліни ґрунтується на використанні традиційних та сучасних технологій, зокрема: лекції (з використанням методів візуалізації); лабораторні заняття (з використанням майстер-класів), самостійна робота (індивідуальна робота, курсове проектування).

Необхідні інструменти, обладнання, програмне забезпечення: комп'ютер (надається для використання в лабораторіях кафедри КН), Visual Studio Code (безоплатне), Anaconda Software (безоплатне) або інші безоплатні рішення.

Методи контролю

Поточний контроль здійснюється під час лекційних та лабораторних занять, а також у дні проведення контрольних заходів, встановлених робочою програмою і графіком навчального процесу. Зокрема використовуються такі методи поточного контролю:

- усне опитування перед допуском до лабораторних занять;

- захист лабораторних робіт і формування звіту;
- презентація і захист індивідуальних завдань.
- підсумковий контрольний захід.

Під час виведення підсумкової семестрової оцінки враховуються результати як поточного контролю, так і підсумкового контрольного заходу, який проводиться з усього матеріалу дисципліни. Студент, який набрав позитивний середньозважений бал за поточну роботу і не здав підсумковий контрольний захід (іспит), вважається невстигаючим.

Оцінювання результатів навчання студентів у семестрі

Оцінювання академічних досягнень здобувача вищої освіти здійснюється відповідно до «Положення про контроль і оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у ХНУ». Кожний вид роботи з дисципліни оцінюється за інституційною чотирибальною шкалою і виставляється в електронному журналі обліку успішності.

Засвоєння студентом теоретичного матеріалу з дисципліни оцінюється під час захисту лабораторних робіт та підсумкового контрольного заходу. Поточний контроль передбачає захист лабораторних робіт. Поточний контроль здійснюється під час лабораторних занять, а також у дні проведення контрольних заходів, встановлених робочою програмою і графіком навчального процесу.

Політика проведення лабораторних робіт з навчальної дисципліни «Інтелектуальний аналіз даних»:

1. Студент має бути присутнім на кожному занятті.
2. Студент може бути відсутнім на занятті, якщо здав відповідну лабораторну роботу або з поважної причини: хвороба, повітряна тривога тощо.
3. В разі потреби під час виконання лабораторної роботи студент може скористатися засобами зв'язку для пошуку інформації в інтернеті тощо.
4. На одному занятті захищається тільки одна лабораторна робота. В разі бажання студента здати ще одну роботу, студент має стати в кінець черги. За одне заняття можна здати не більше 2 робіт.
5. Перескладання лабораторної роботи можливе на наступному занятті.
6. Можливе перезарахування деяких лабораторних робіт елементами неформальної освіти, відповідно до Робочої програми дисципліни.

У процесі виконання лабораторних робіт студент має дотримуватись положень академічної доброчесності; використання напрацювань інших студентів (компоненти програмного забезпечення та програмні коди, графічні матеріали лабораторних робіт та фрагменти звітів з лабораторних робіт) є підставою для зниження оцінки чи перескладання лабораторної роботи.

Студент до виконання лабораторної роботи має бути підготовлений, зокрема: ознайомлений із темою, порядком виконання та відповідними теоретичними відомостями. Для встановлення рівня готовності студента до виконання роботи викладач здійснює опитування.

Пропущене лабораторне заняття студент зобов'язаний відпрацювати не пізніше, ніж за два тижні до кінця теоретичних занять у семестрі.

Семестрова підсумкова оцінка визначається як середньозважена з усіх видів навчальної роботи, виконаних і зданих студентом позитивно, з урахуванням коефіцієнта вагомості і розраховується в автоматизованому режимі за відповідною програмою. Вагові коефіцієнти змінюються залежно від структури дисципліни і важливості окремих видів її робіт. При виведенні підсумкової семестрової оцінки враховуються результати як поточного контролю, так і підсумкового контрольного заходу, який проводиться письмово з усього матеріалу дисципліни. Студент, який набрав позитивний середньозважений бал за поточну роботу і не здав підсумковий контрольний захід, вважається невстигаючим.

Оцінювання знань студентів здійснюється за такими критеріями:

Оцінка за національну шкалою	Узагальнений критерій
Відмінно	Студент глибоко і у повному обсязі опанував зміст навчального матеріалу, легко в ньому орієнтується і вміло використовує понятійний апарат; уміє

	пов'язувати теорію з практикою, вирішувати практичні завдання, впевнено висловлювати і обґрунтовувати свої судження. Відмінна оцінка передбачає грамотний, логічний виклад відповіді (як в усній, так і у письмовій формі), якісне зовнішнє оформлення роботи. Студент не вагається при видозміні запитання, вміє робити детальні та узагальнюючі висновки. При відповіді допустив дві-три несуттєві <i>помилки</i> .
Добре	Студент виявив повне засвоєння навчального матеріалу, володіє понятійним апаратом, орієнтується у вивченому матеріалі; свідомо використовує теоретичні знання для вирішення практичних задач; виклад відповіді грамотний, але у змісті і формі відповіді можуть мати місце окремі неточності, нечіткі формулювання закономірностей тощо. Відповідь студента має будуватися на основі самостійного мислення. Студент у відповіді допустив дві-три <i>несуттєві помилки</i> .
Задовільно	Студент виявив знання основного програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та практичної діяльності за професією, справляється з виконанням практичних завдань, передбачених програмою. Як правило, відповідь студента будується на рівні репродуктивного мислення, студент має слабкі знання структури курсу, допускає неточності і <i>суттєві помилки</i> у відповіді, вагається при відповіді на видозмінене запитання. Разом з тим набув навичок, необхідних для виконання нескладних практичних завдань, які відповідають мінімальним критеріям оцінювання і володіє знаннями, що дозволяють йому під керівництвом викладача усунути неточності у відповіді.
Незадовільно	Студент виявив розрізнені, безсистемні знання, не вміє виділяти головне і другорядне, допускається помилок у визначенні понять, перекручує їх зміст, хаотично і невпевнено викладає матеріал, не може використовувати знання при вирішенні практичних завдань. Як правило, оцінка "незадовільно" виставляється студенту, який не може продовжити навчання без додаткової роботи з вивчення дисципліни.

Структурування дисципліни за видами робіт і оцінювання результатів навчання студентів денної форми навчання у семестрі за ваговими коефіцієнтами

Аудиторна робота								Самостійна, індивідуальна робота		Семестровий контроль, іспит							
<i>Третій семестр</i>																	
Лабораторні роботи №:								Індивідуальне завдання		Підсумкова контрольна робота							
1	2	3	4	5	6	7	8										
9	10	11	12	13	14	15	16										
17																	
ВК:								0,6		0,1		0,3					
<i>Четвертий семестр</i>																	
Лабораторні роботи №:								Курсове проєктування		Підсумковий контрольний захід							
1	2	3	4	5	6	7	8					9					
ВК:												0,6		+		0,4	

Умовні позначення: ВК – ваговий коефіцієнт.

Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС

Оцінка ЄКТС	Інституційна інтервальна шкала балів	Інституційна оцінка, критерії оцінювання		
A	4,75–5,00	5	Зараховано	<i>Відмінно</i> – глибоке і повне опанування навчального матеріалу і виявлення відповідних умінь та навичок
B	4,25–4,74	4		<i>Добре</i> – повне знання навчального матеріалу з кількома незначними помилками
C	3,75–4,24	4		<i>Добре</i> – в загальному правильна відповідь з двома-трьома

				суттєвими помилками
D	3,25–3,74	3		Задовільно – неповне опанування програмного матеріалу, але достатнє для практичної діяльності за професією
E	3,00–3,24	3		Задовільно – неповне опанування програмного матеріалу, що задовольняє мінімальні критерії оцінювання
FX	2,00–2,99	2	Незараховано	Незадовільно – безсистемність одержаних знань і неможливість продовжити навчання без додаткових знань з дисципліни
F	0,00–1,99	2		Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота і повторне вивчення дисципліни

Перелік питань для самоконтролю

1. Вкажіть переваги та недоліки використання логістичної регресії, як лінійного класифікатора.
2. Вкажіть переваги та недоліки використання методу випадкового лісу.
3. Вкажіть переваги та недоліки використання методу дерева рішень.
4. Вкажіть переваги та недоліки використання методу найближчих сусідів.
5. Вкажіть та коротко опишіть основні параметри дерева рішень.
6. Коротко опишіть алгоритм побудови дерева рішень.
7. Коротко опишіть використання дерева рішень для задачі регресії.
8. Коротко опишіть задачі інтелектуального аналізу даних: регресія, кластеризація, виявлення аномалій.
9. Коротко опишіть задачу бінарної класифікації.
10. Опишіть алгоритм вибору параметрів моделі за допомогою крос-валідації.
11. Опишіть алгоритм роботи дерева рішень із кількісними ознаками.
12. Опишіть критерії якості розбиття для завдання класифікації.
13. Опишіть логістичну регресію, як лінійний класифікатор.
14. Опишіть модель логістичної регресії Lasso. В чому її різниця проти інших типів логістичної регресії?
15. Опишіть метод ансамблей для завдання класифікації.
16. Опишіть метод беггінг для завдання класифікації.
17. Опишіть метод k -середніх.
18. Опишіть метод алгомеративної кластеризації.
19. Опишіть метод афінного розширення (Affinity Propagation).
20. Опишіть метод вибору числа кластерів для k -середніх.
21. Опишіть метод випадкового лісу для задачі класифікації.
22. Опишіть метод головних компонент.
23. Опишіть метод дерева рішень.
24. Опишіть метод максимальної правдоподібності.
25. Опишіть метод найближчих сусідів.
26. Опишіть метод найменших квадратів.
27. Опишіть підхід до оброблення даних під назвою Feature Selection.
28. Опишіть підхід до перетворення даних під назвою Feature Extraction.
29. Опишіть підхід до трансформації даних під назвою Feature Transformations.
30. Коротко опишіть підхід перетворення ознак в багатовимірний простір.
31. Опишіть поняття варіації та декореляційного ефекту.
32. Розпишіть формулу ентропії Шеннона.
33. Охарактеризуйте складність моделі інтелектуального аналізу даних.
34. Охарактеризуйте задачу кластеризації.
35. Дайте визначення та коротко охарактеризуйте поняття «категоріальні ознаки».
36. Опишіть «проблему мультиколінеарності». В яких задачах і за використання яких алгоритмів вона виникає? Які є підходи до її вирішення?
37. Охарактеризуйте L2-регуляризація логістичної функції втрат.

38. Охарактеризуйте ROC-криву та наведіть її визначення. Як ефективно обчислити ROC-криву?
39. Охарактеризуйте використання кривої навчання та валідування.
40. Охарактеризуйте лінійний класифікатор.
41. Охарактеризуйте регуляризацію лінійної регресії.
42. Охарактеризуйте спектральну кластеризацію.
43. Наведіть два приклади використання методу «Ensemble» для розв'язання практичних задач.
44. Наведіть два приклади використання методу «Bagging» для розв'язання практичних задач.
45. Наведіть два приклади використання методу «Random forest» для розв'язання практичних задач.
46. Наведіть два приклади використання методу «Principle component analysis» для розв'язання практичних задач.
47. Наведіть два приклади використання методу «Decision trees» для розв'язання практичних задач.
48. Наведіть два приклади використання методу « k -nearest neighbors» для розв'язання практичних задач.
49. Наведіть два приклади використання методу « k -means» для розв'язання практичних задач.
50. Наведіть формулу та опишіть критерій якості розбиття в задачі класифікації Gini impurity.

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Навчальний процес з дисципліни «Інтелектуальний аналіз даних» повністю та в достатній кількості забезпечений необхідною навчально-методичною літературою. Зокрема, викладачами кафедри підготовлені і видані такі роботи:

1. Інтелектуальний аналіз даних : методичні рекомендації до курсового проєктування для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 122 «Комп'ютерні науки» / П. М. Радюк, О. В. Бармак, Е. А. Манзюк, О. А. Пасічник. Хмельницький : ХНУ, 2024. 26 с.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Мокін В.Б. Наука про дані: машинне навчання та інтелектуальний аналіз даних [Електронний навчальний посібник] / В.Б. Мокін, М.В. Дратований. Вінниця : ВНТУ, 2024. 263 с. URL: <https://t.ly/VYK9h>
2. Болюбаш Н. М. Інтелектуальний аналіз даних : навч. посіб. / Н. М. Болюбаш. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2023. 320 с. URL: <https://t.ly/Dht4x>
3. Талах М.В. Інтелектуальний аналіз даних. Частина 1 / М.В. Талах, В.В. Дворжак. Чернівці: Технодрук, 2022. 367 с. URL: <https://t.ly/B2GLZ>
4. Інтелектуальний аналіз даних : методичні рекомендації до курсового проєктування для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 122 «Комп'ютерні науки» / П. М. Радюк, О. В. Бармак, Е. А. Манзюк, О. А. Пасічник. Хмельницький : ХНУ, 2024. 26 с.

Допоміжна

5. Гороховатський В.О., Творошенко І.С. Методи інтелектуального аналізу та оброблення даних: навч. посіб. / за рец. В.О. Філатова, О.А. Винокурової. Харків: ХНУРЕ, 2021. 92 с. URL: <https://openarchive.nure.ua/server/api/core/bitstreams/2e55d639-52fd-48d9-b7b7-14989f49f291/content>
6. Melnychenko O., Scislo L., Savenko O., Sachenko A., Radiuk P. Intelligent integrated system for fruit detection using multi-UAV imaging and deep learning. *Sensors*. 2024. Vol. 24. No. 6. P. 1913. (*Scopus, Q1; Web of Science, Q2*). URL: <https://doi.org/10.3390/s24061913>
7. Radiuk P., Barmak O., Manziuk E., Krak Iu. Explainable deep learning: A visual analytics approach with transition matrices. *Mathematics*. 2024. Vol. 12. No. 7. P. 1024. (*Scopus, Q2; Web of Science, Q1*). URL: <https://doi.org/10.3390/math12071024>
8. Kalyta O., Barmak O., Radiuk P., Krak I. Facial emotion recognition for photo and video surveillance based on machine learning and visual analytics. *Applied Sciences*. 2023. Vol. 13. No. 17. P. 9890. (*Scopus, Q2; Web of Science, Q2*). URL: <https://doi.org/10.3390/app13179890>

9. Analysis of deep learning methods in adaptation to the small data problem solving / I. Krak, V. Kuznetsov, S. Kondratiuk, L. Azarova, O. Barmak, P. Radiuk. In: Babichev, S., Lytvynenko, V. (eds) *Lecture Notes in Data Engineering, Computational Intelligence, and Decision Making*. ISDMCI–2022. Springer, Cham. 2023. Vol. 149. P. 333–352. (*Scopus, Q3*). URL: https://doi.org/10.1007/978-3-031-16203-9_20
10. Raschka S., Liu Y., Mirjalili V. *Machine learning with PyTorch and Scikit-Learn: Develop machine learning and deep learning models with Python*. Birmingham, UK: Packt Publishing Ltd., 2022. 770 p. URL: <https://github.com/rasbt/machine-learning-book>
11. Banachewicz K., Massaron L. *The Kaggle book: Data analysis and machine learning for competitive data science*. Birmingham, UK: Packt Publishing Ltd., 2022. 531 p. URL: <https://github.com/PacktPublishing/The-Kaggle-Book>
12. Radiuk P.M., Skrypnyk T.K., Karlechuk D.T. Applying mental models to making controlled critically safe decisions in IT project management. *Herald of Khmelnytskyi National University. Technical sciences*. 2021. Vol. 301, No. 5. P. 32–35. URL: <https://www.doi.org/10.31891/2307-5732-2021-301-5-32-35>
13. Radiuk P.M., Mazurets O.V., Skrypnyk T.K., Moroz O.V. Intelligent data analysis using artificial neural networks for decision making in the education domain. *Herald of Khmelnytskyi National University. Technical sciences*. 2021. Vol. 303, No. 6. P. 111–114. URL: <https://www.doi.org/10.31891/2307-5732-2021-303-6-111-114>
14. Zhang A., Lipton Z.C., Li M., Smola A.J. *Dive into deep learning*: 3rd ed. arXiv preprint arXiv:2106.11342, 2021. 1197 p. URL: <https://arxiv.org/abs/2106.11342>
15. Єгорова О.В. Методичні рекомендації до самостійної роботи з дисципліни «Інтелектуальний аналіз даних» для здобувачів освітнього ступеня «бакалавр» зі спеціальностей 122 Комп’ютерні науки та 126 – Інформаційні системи та технології усіх форм навчання [Електронний ресурс] / за рец. А.О. Лавданського. М-во освіти і науки України, Черкас. держ. технол. ун-т. Черкаси: ЧДТУ, 2020. 13 с. URL: <https://er.chdtu.edu.ua/bitstream/ChSTU/1605/1/19-5-25-%D0%9F.pdf>
16. Кононова К.Ю. *Машинне навчання: Методи та моделі: підручник для бакалаврів, магістрів та докторів філософії спеціальності 051 «Економіка»* / за рец. А.В. Матвійчука, Л.С. Гур’янової. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2020. 301 с. URL: https://www.researchgate.net/publication/345765254_MASINNE_NAVCANNA_METODI_TAJ_MODALI
17. Deisenroth M.P., Faisal A.A., Ong C. S. *Mathematics for machine learning*. Cambridge: Cambridge University Press, 2020. 412 p. URL: <https://mml-book.github.io/book/mml-book.pdf>

Інформаційні ресурси

18. Модульне середовище. Режим доступу : <https://msn.khnu.km.ua/>
19. Електронна бібліотека університету. Режим доступу : http://lib.khmnu.edu.ua/asp/php_f/plage_lib.php.
20. Репозитарій ХНУ. Режим доступу : <https://library.khmnu.edu.ua/#>